यवो हयप्रियस्तीक्ष्णशूकस्तोकमस्त्वसौ हरित् । मङ्गल्यको मसूरः स्यात्कलायस्तु सतीनकः[1] ॥११७०
हरेणुः खण्डिकश्चाथ चणको हरिमन्थकः । माषस्तु मदनो नन्दी वृष्यो बीजवरो बली ॥ ११७१
मुद्गस्तु प्रघनो लोभ्यो वलाटो हरितो हरित् । पीतेऽस्मिन्वसुखण्डीरप्रवेलजयशारदाः ॥ ११७२
कृष्णे प्रवरवासन्तहरिमन्थजशिम्बिकाः । वनमुद्गे तुवरकनिगूढककुलीनकाः ॥ ११७३
खण्डी च राजमुद्गे तु मकुष्ठकमयुष्ठकौ । गोधूमे सुमनो वल्ले निष्पावः सितशिम्बिकः ॥ ११७४
कुलत्थस्तु कालवृन्तस्ताम्रवृन्ता कुलत्थिका । आढकी तुवरी वर्णा स्यात्कुल्माषस्तु यावकः ॥११७५
नीवारस्तु वनव्रीहिः शामाकश्यामकौ समौ । कङ्गुस्तु कङ्गुनी कङ्गुः प्रियङ्गुः पीततण्डुला ॥ ११७६
सा कृष्णा मधुका रक्ता शौधिका मुशटी सिता । पीता माधव्यथोद्दालः कोद्रवः कोरदूषकः॥११७७
चीनकस्तु काककङ्गुर्यवनालस्तु योऽनलः । जूर्णाह्वयो देवधान्यं जोन्नाला बीजपुष्पिका ॥ ११७८
शणं भङ्गा मातुलानी स्यादुमा तु क्षुमातसी । गवेधुका गवेधुः स्याज्जर्तिलोऽरण्यजस्तिलः ॥११७९
षण्डतिले तिलपिञ्जस्तिलपेजोऽथ सर्षपः । कदम्बकस्तन्तुभोऽथ सिद्धार्थः श्वेतसर्षपः ॥ ११८०
माषादयः शमीधान्यं शूकधान्यं यवादयः । स्यात्सस्यशूकं किंशारुः कणिशं[2] सस्यशीर्षकम्॥११८१
स्तम्बस्तु गुच्छो धान्यादेर्नालं काण्डोऽफलस्तु सः । पलः पलालो धान्यत्वक्तुषो बुसे कडंगरः ॥
धान्यमावसितं रिद्धं तत्पूतं निर्वुसीकृतम् । मूलपत्रकरीराग्रफलकाण्डाविरूढकाः ॥ ११८३
त्वक्पुष्पं कवकं शाकं दशधा शिग्रुकं च तत् । तण्डुलीयस्तण्डुलेरो मेघनादोऽल्पमारिषः ॥ ११८४
बिम्बी रक्तफला पीलुपर्णी स्यात्तुण्डिकेरिका । जीवन्ती जीवनी जीवा जीवनीया मधुस्रवा॥११८५
वास्तुकं तु क्षारपत्रं पालङ्क्यां मधुसूदनी । रसोनो लसुनोऽरिष्टो म्लेच्छकन्दो महौषधम् ॥११८६
महाकन्दो रसोनोऽन्यो गृञ्जनो दीर्घपत्रकः । भृङ्गराजो भृङ्गरजो मार्कवः केशरञ्जनः ॥ ११८७
काकमाची वायसी स्यात्कारिवेल्लः कठिल्लकः । कूष्माण्डकस्तु कर्कारुः कोशातकी पटोलिका११८८
चिर्भटी कर्कटी वालुक्येर्वारुस्त्रपुसी च सा । अर्शोघ्नः सूरणः कन्दः शृङ्गवेरकमार्दकम् ॥ ११८९
कर्कोटकः किलासघ्नस्तिक्तपत्रः सुगन्धकः । मूलकं तु हरिपर्णं सेकिमं हस्तिदन्तकम् ॥ ११९०
तृणं नडादि नीवारादि च शष्पं तु तन्नवम् । सौगन्धिकं देवजग्धं पौरं कत्तृणरोहिषे ॥ ११९१
दर्भः कुशः कुथो बर्हिः पवित्रमथ तेजनः । गुन्द्रो मुञ्जः शरो दूर्वा त्वनन्ता शतपर्विका ॥ ११९२
हरिताली रुहा पोटगलस्तु धमनो नडः । कुरुविन्दो मेघनामा मुस्ता गुन्द्रा तु सोत्तमा ॥ ११९३
वल्वजा उलपोऽथेक्षुः स्याद्रसालोऽसिपत्रकः । भेदाः कान्तारपुण्ड्राद्यास्तस्य मूलं तु मोरटम्॥११९४
काशस्त्विषीका घासस्तु यवसं तृणमर्जुनम् । विषः क्ष्वेडो रसस्तीक्ष्णं गरलोऽथ हलाहलः[3]॥११९५
वत्सनाभः कालकूटो ब्रह्मपुत्रः प्रदीपनः । सौराष्ट्रिकः शौल्किकेयः काकोलो दारदोऽपि च॥११९६
अहिच्छत्रो मेषशृङ्गकुष्ठवालूकनन्दनाः । कैराटको हैमवतो मर्कटः करवीरकः ॥ ११९७
सर्षपो मूलको गौरार्द्रकः सक्तुककर्दमौ । अङ्कोल्लसारः कालिङ्गः शृङ्गिको मधुसिक्थकः ॥ ११९८
इन्द्रो लाङ्गलिको विस्फुलिङ्गपिङ्गलगौतमाः । मुस्तको दालवश्चेति स्थावरा विषजातयः ॥ ११९९
कुरण्ट्याद्या अग्रबीजा मूलजास्तूत्पलादयः । पर्वयोऽनय इक्ष्वाद्याः स्कन्धजाः सल्लकीमुखाः॥१२००
शाल्यादयो बीजरुहाः संमूर्छजास्तृणादयः । स्युर्वनस्पतिकायस्य षडेते मूलजातयः ॥ १२०१

इति वनस्पतिकायः ।

---

१. सातीनोऽपि. २. कनिशमपि. ३. हालाहलः, हालहलः अपि.

Digitized by Google